

IPARBIZTONSÁGI KÉPZÉS A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEMEN¹

Dr. Kátai-Urbán Lajos²; Dr. Vass Gyula³ Cséplő Zoltán⁴;

Absztrakt

Az iparbiztonsági szabályozásnak a katasztrófavédelem rendszerében történő fejlődése 15 évre tekint vissza Magyarországon. A veszélyes tevékenységek és a veszélyes áru szállítás felügyeletén túl megjelentek a létfontosságú rendszerelemekkel kapcsolatos katasztrófavédelmi feladatok is. Jelen cikk célja áttekinteni és értékelni az iparbiztonsági képzési lehetőségeket a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen.

Kulcsszavak: iparbiztonság; felsőoktatás; veszélyes tevékenység; katasztrófavédelem.

Abstract

The development of Hungarian system for industrial safety has a 15 years history. Beyond the supervision of hazardous activities and the carriage of hazardous goods appeared the disaster management tasks of the authorities linked with the critical infrastructure elements. The aim of this article to overview the industrial safety's higher education system at the National University of Public Service (Hungary, Budapest).

Key worlds: industrial safety; higher education; dangerous activities; disaster management.

1 A cikket lektorálta: Dr. habil Szakál Béla ny. pv. ezredes PhD, professzor emeritus SZIE YMÉK Tűz- és Katasztrófavédelmi Intézet

2 Dr. Kátai-Urbán Lajos t. alezredes PhD egyetemi docens, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Iparbiztonsági Tanszék katai.lajos@uni-nke.hu

3 Dr. Vass Gyula t. ezredes, PhD egyetemi docens, főosztályvezető, BM OKF Veszélyes Üzemek Főosztály gyula.vass@katved.gov.hu

4 Cséplő Zoltán t. alezredes, iparbiztonsági főfelügyelő, Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság zoltan.cseplo@katved.gov.hu

BEVEZETŐ

A 2012. január 1-jével megalakult Magyarország legújabb egyeteme. Fiatal Egyetemként is jelentős hagyományok folytatója és hordozója. Jogelődei a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, a Rendőrtiszti Főiskola és a Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatás Tudományi Kara (a korábbi Államigazgatási Főiskola) a magyar közszolgálati szakemberképzés történeti hagyományainak letéteményesei voltak.

A jogelőd intézmény feladatait a 2012. január 01-én megalakult Nemzeti Közszolgálati Egyetemen egy önálló, karoktól független Katasztrófavédelmi Intézet (KVI) vette át. A KVI folytatja jogelőd oktatási intézményekben korábban megkezdett katasztrófavédelmi képzéseikhez kapcsolódó szakmai tantárgyak oktatását, a szakmai oktatás szervezését.

Jelen cikkben a szerzők célja bemutatni az intézet keretében folyó iparbiztonsági oktatási- és tudományos tevékenységet.

A KATASZTRÓFAVÉDELMI INTÉZET SZERVEZETE ÉS FŐ FELADATAI

A Katasztrófavédelmi Intézet az NKE oktatási rektor-helyettes irányítása alatt látja el a KVI Szervezeti és Működési Rendjében meghatározott tevékenységét. Az Intézet oktatási és kutatási munkáját a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (továbbiakban: BM OKF) szakmai irányításával és segítségével végzi.

Az Intézet vezetői rendszeres kapcsolatot tartanak a BM OKF szakterületileg illetékes vezetőivel, a személyi állomány pedig szakterületén részt vesz a vezetői értekezleteken, továbbképzéseken és a főfelügyelői szakmai megbeszéléseken.

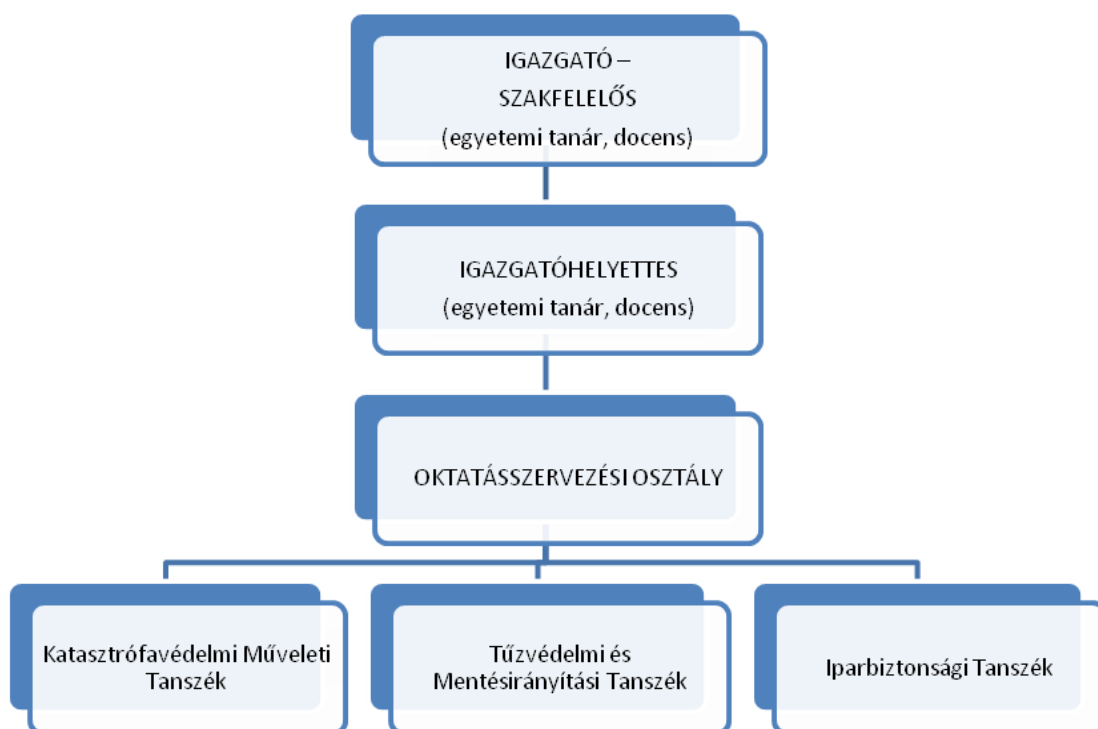
Az Intézetben az oktatás alap- és mesterképzésben a Hungária körúton lévő egyetemi telephelyen folyik. Kifutó képzések esetében folyik alapképzés az egyetem ózdi telephelyén.

Az intézet 2012. évi megalakulásától kezdve prioritásként kezeli a kifutó képzések befejezését; az új katasztrófavédelem szak alap- és mesterképzésének akkreditálását; az oktatás személyi és tárgyi feltételeinek megteremtését; az oktatáshoz szükséges tananyagok (jegyzetek) kidolgozását; valamint az NKE szervezeti életében történő aktív tevékenységet.[1]

A KVI létszáma (2014. december 31-én) összesen 23 fő. Az Intézet szervezete három szakmai tanszékből és az Oktatásszervezési Osztályból áll, amelyek létszáma a következő:

- Katasztrófavédelmi Műveleti Tanszék,
- Tűzvédelmi és Mentésirányítási Tanszék,
- Iparbiztonsági Tanszéken,
- Oktatásszervezési Osztály.

Az intézet szervezeti felépítését a következő ábra szemlélteti.

1. ábra: NKE Katasztrófavédelmi Intézet szervezeti felépítése (forrás: NKE KVI)

A KVI gondozásában 673 hallgató tanul. A tanulmányi és oktatásszervezési feladatokat az intézet önállóan végzi.

Megkezdődött az új Katasztrófavédelem mesterképzési szak létesítése is, amely tervezetten 2016/2017. tanévben indul.

Az BM OKF vezetői részt vesznek a KVI által szervezett szakmai napokon, konferenciákon és gyakorlatokon. Több szakmai és tudományos rendezvény közös szervezésben kerül lebonyolításra.

Az Intézet a fenntartói igények maradéktalan teljesítése érdekében a katasztrófavédelem jogalkotási, jogalkalmazási és műveleti tevékenységének eredményeit és tapasztalatait azonnal alkalmazza az oktatási és tudományos kutatási munkájában.

Az Intézet kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a tanulmányi időszak befejezéséig megtörténjen a hallgatók szakmai elhivatottságának kialakítása, az első tiszti beosztásra, illetve a hatósági és a parancsnoki munkára történő gyakorlati felkészítése. Az Intézet az oktatói és a hallgatói állomány esetében fontos szempontnak tekinti a szakma iránti elkötelezettséget és gondosságot, a hivatásos állomány felelősségének hangsúlyozását. A gyakorlatias szakmai képzés biztosítása érdekében az Intézet hallgatói szakmai gyakorlatukat a BM OKF által biztosított képzési helyeken végzik el. A képzés része a szakterületi munkában történő részvétel, a 40 órás alaptanfolyam és a tűzoltásvezetői tanfolyam is.

Az oktatás színvonalát erősíti továbbá az oktatók képzése és továbbképzése, a minőségi és korszerű jegyzetek és szakirodalom biztosítása, az oktatók tudományos és szakértői tevékenysége, a hallgatók bevonása az Intézet tudományos munkájába. Az Intézet ezen túl különös figyelmet fordít a gyakorlati foglalkozások katasztrófavédelmi szervezeteknél és felügyelt gazdálkodó szervezeteknél történő lebonyolítására, valamint a szakmai gyakorlat végrehajtásnak minőségbiztosítására.

Az Intézet oktatói szervezési, szakértői és tudományos tevékenységük keretében részt vesznek a BM OKF szakmai tanácsadó és tudományszervezéssel foglalkozó testületeinek munkájában. Az oktatók konkrét katasztrófavédelmi feladatokhoz kapcsolódó kutatásokat végeznek, részt vesznek saját szakterületük gyakorlatain és rendszeres csapatgyakorlaton.

Figyelemmel a BM OKF elvárásaira és az Intézet oktatási és tudományos munkájának a fejlesztési igényeire kerültek meghatározásra a tudományos diákköri, a diplomamunka és a szakdolgozat témakörök.

Az Intézet a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar tudományos diákköri tevékenységében vesz részt. Az Intézet oktatói a TDK konferencia előkészítésében és lebonyolításában is részt vesznek, ahol konzulensi, szekció zsűri elnök, és tag szerepeket vállalnak. A dolgozatok kiválóan hasznosíthatók a katasztrófavédelemmel, tűzvédelemmel, a kríziskommunikációval, kritikus infrastruktúrával foglalkozó szakemberek számára és alapul szolgálhatnak a további kutatásokhoz.

Az Intézet oktatói tagként, témavezetőként, előadóként részt vesznek az NKE Katonai Műszaki Doktori Iskola és a Hadtudományi Doktori Iskola tevékenységében.

Az Intézet oktatói és hallgatói számos hazai és külföldi rendezvényen számoltak be tudományos előadás formájában szakterületi szakmai és tudományos tevékenységükről.

Az Intézet több konferencia kiadványt is készített, amelynek előadásai az intézet honlapján megtalálhatóak. [2]

Az intézet által kezelt szakok a következők:

Alapképzési szakok:

- Védelmi igazgatási szak: katasztrófavédelmi, tűzoltó és tűzvédelmi, önkormányzati- védelmi igazgatási szakirány. A képzés nappali és levelező tagozaton folyik.
- Katasztrófavédelem szak: iparbiztonsági, katasztrófavédelmi műveleti, tűzoltó és mentésirányítási szakirány. A képzés nappali és levelező tagozaton folyik.
- Rendészeti igazgatási szak: katasztrófavédelmi szakirány. A képzés nappali és levelező tagozaton folyik.

Mesterképzési szak: Védelmi igazgatási szak, katasztrófavédelmi, önkormányzati- védelmi igazgatási szakirány. A képzés levelező tagozaton folyik.

A KVI az NKE valamennyi doktori iskolájával együttműködik. Az intézet oktatói kutatási tevékenységüket többségében Katonai Műszaki Doktori Iskola (KMDI) keretében végzik. A KMDI szervezetében új önálló kutatási terület „Katasztrófavédelem” alakult 2015- évben. Korábban a katasztrófavédelemmel kapcsolatos kutatási témák a védelmi igazgatási kutatási területhez tartoztak, amelyek átkerültek az újonnan létrehozott kutatási területhez. A 2015/16. tanévre meghirdetett 17 katasztrófavédelmi kutatási téma 26-ra módosult. A területhez összesen 47 tantárgy tartozik, amely a jövőben az új kutatási témákhoz kapcsolódóan még bővülni fog. A jelenlegi doktorandusz hallgatók száma 35 főre nőtt. [2]

AZ INTÉZET KÉPZÉSEINEK BEMUTATÁSA

Az NKE új „katasztrófavédelem” alapképzése

Az NKE egyetemi képzésének közös célja a közszolgálati életpályára készülők azonos alapértékek mentén történő szocializációja, a majdani pályáíven történő mobilizáció megalapozása a hivatásrendek képviselői között a mindennapi együttműködés megkönnyítése. A katasztrófavédelmi szakon folyó képzés célja, hogy a végzett hallgatók alkalmasak legyenek az általános katasztrófavédelmi igazgatás részterületein (katasztrófa- megelőzés, katasztrófa-elhárítás szervezése, helyreállítás, polgári védelmi felkészítése feladatok ellátása), illetőleg a tűzmelegelőzési, tűzoltási-műszaki mentési, tűzvizsgálati, az ezzel kapcsolatos felkészítés és az elsődleges katasztrófa-elhárítási tevékenységek, továbbá az iparbiztonsággal kapcsolatos általános megelőzési és hatósági feladatok végzésére.

A végzetekkel kapcsolatos követelmények, hogy szakfeladataikat önállóan, megfelelő irányítás mellett tudják ellátni, ugyanakkor legyenek alkalmasak a mesterfokú képzésbe történő bekapcsolódásra és megfelelő gyakorlati tapasztalatok birtokában a szakterületen vezetői feladatok ellátására is.[3]

A katasztrófavédelem alapképzési szak választható szakirányai a következők:

- katasztrófavédelmi műveleti (Disaster management operations),
- tűzvédelmi és mentésirányítási (Fire prevention and rescue control),
- iparbiztonsági (Industrial safety).

Az új képzést az egyetemen karközi önálló intézetként működő Katasztrófavédelmi Intézet fogja végezni nappali és levelező képzési rendben. A három szakiránynak megfelelően az intézet szervezetében három szaktanszék és oktatásszervezési osztály működik.

Iparbiztonsági szakirányon végzetek a következő kompetenciával rendelkeznek

- a veszélyes üzemek létesítésére, működésére vonatkozó jogszabályokban, szabványokban és hatósági előírásokban foglaltakat, azok gyakorlati alkalmazásának rendszerét;
- a veszélyes anyagok különféle szállítási módozataival kapcsolatos jogszabályi és hatósági előírásokat, az ezekre vonatkozó hatósági eljárás rendjét;
- a kritikus infrastruktúrákkal összefüggő hazai és nemzetközi szabályozásokat, azok működési rendjét meghatározó biztonsági követelményrendszereket.

Az alapképzési szakon végzetek alkalmasak:a szakmai hatósági jogalkalmazásra;a mentésirányításban beosztott parancsnoki feladatok ellátására;a társszervekkel történő együttműködésre. Az iparbiztonsági szakirányokon belül végzetek alkalmasak a következő szakfeladatok ellátására:

- a veszélyes üzemek létesítésével, működtetésével összefüggő biztonsági feladatok ellátására;
- a veszélyes áruk szállításával kapcsolatos hatósági tevékenység végzésére;
- a kritikus infrastruktúrák védelméből adódó feladatok ellátására.[3]

Az alapfokozat és a szakképzettség szempontjából meghatározó ismeretkörök példának okáért az iparbiztonsági szakirány vonatkozásában következő táblázatban foglalhatók össze:

1. sz. táblázat: Katasztrófavédelem képzés ismeretkörei [4]

Ismeretkörök	Tantárgyi ismeretek típusa és megnevezése
<p>Alapozó ismeretek</p> <p>30 kredit</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jogi- és államtudományi alapismeretek (bevezetés az állam- és jogtudományokba); - nemzetközi és EU-jogi alapmodul (nemzetközi és európai uniós alapismeretek); - általános igazgatási modul (bevezetés a közigazgatásba); - humán menedzsment alapismeretek (magatartástudományi alapismeretek, pszichológiai alapismeretek, közszolgálati menedzsment alapjai, kommunikációs és retorikai alapismeretek, etikett, protokoll, bevezetés a közszolgálati elektronikus rendszerekbe); - társadalomtudományi alapismeretek (politológiai alapismeretek, szociológiai alapismeretek; etikai alapismeretek); - gazdasági alapismeretek (államháztartástani alapismeretek); - biztonsági alapismeretek (adat- és titokvédelem, katasztrófák elleni védekezés alapjai, biztonsági tanulmányok, hadelmélet alapjai, nemzetbiztonsági alapismeretek); - szakmatörténeti alapismeretek (bevezetés a szakmatörténetbe).
<p>Szakmai törzsanyag kötelező ismeretkörei</p> <p>78 kredit</p>	<ul style="list-style-type: none"> - belügyi alapmodul; - jogi és államtudományi modul (alkotmányjog, közigazgatási jog); - kommunikációs modul (idegen nyelv); - rendészeti humánmenedzsment (pszichológia); - fizikai felkészítés modul (testnevelés); - informatikai modul (szakmai informatikai rendszerek); - természettudományi alapozó ismeretek (alkalmazott természettudományi ismeretek); - katasztrófavédelmi jogi alapok (katasztrófavédelmi jog és igazgatás; katasztrófavédelmi felelősség rendszere; nemzetközi katasztrófavédelmi jog).

Szakmai törzsanyag kötelezően választható ismeretkörei Iparbiztonsági szakirányon 72 kredit	<ul style="list-style-type: none"> - Iparbiztonságtan (3 félév, 150 óra); - ipari és közlekedési veszélyhelyzetek felszámolása (2 félév, 75 óra); - kritikus infrastruktúrák védelme 3 félév, 120 óra); - veszélyes anyagokkal kapcsolatos tevékenységek (2 félév, 60 óra); - katasztrófa- és polgári védelmi szakismeret (2 félév, 60 óra); - tűzvédelmi szakismeret (2 félév, 60 óra); - tűzoltási- és katasztrófa-elhárítási technikai ismeretek (2 félév, 60 óra); - iparbiztonság gazdasági alapjai (1 félév, 60 óra), - szabadon választható tantárgyak (ipari kémia alapjai, ipari szennyezés és megelőzés, veszélyes áru szállítás kockázatelemzésének alapjai (3 félév, 90 óra)
--	--

Az oklevél megszerzésének feltétele 8 hét szakmai gyakorlat elvégzése, amelyre egyenlő elosztásban a második, illetve a negyedik félév lezárását követően kerül sor. A szakmai gyakorlat első részét – szakiránynak megfelelően – a hivatásos katasztrófavédelem, illetőleg a hivatásos tűzoltóság szerveinél töltik el a hallgatók, míg a második részből 2 hetet külső (rendészeti, közigazgatási vagy gazdasági) szervnél, két hetet pedig a hallgató által választott, a szakdolgozatra való felkészülést szolgáló szakterületen tevékenykednek a hallgatók. Az alapfokozat megszerzéséhez legalább egy angol, vagy német, vagy francia nyelvből államilag elismert, középfokú (B2) komplex típusú általános nyelvvizsga vagy államilag elismert, középfokú (B2) komplex típusú rendvédelmi szaknyelvi nyelvvizsga vagy azzal egyenértékű érettségi bizonyítvány vagy oklevél megszerzése szükséges.

Iparbiztonsági szakirányon tanulmányokat folytatók nappali és levelező tagozaton tervezetten elsajátítják a veszélyes üzemek létesítésére, működésére vonatkozó jogszabályokban és hatósági előírásokban foglaltakat, azok gyakorlati alkalmazásának rendszerét; a veszélyes anyagok különféle szállítási módozataival kapcsolatos jogszabályi és hatósági előírásokat, az ezekre vonatkozó hatósági eljárás rendjét; a kritikus infrastruktúrákkal összefüggő hazai és nemzetközi szabályozásokat, azok működési rendjét meghatározó biztonsági követelményrendszereket.

A szakirányon tanuló hallgatók hasonlóan a másik két szakirányhoz alapozó és szakmai alapozó ismereteken túl a szakirány jellegzetességeinek megfelelően differenciált szakmai ismereteket is kapnak összesen 765 óra terjedelemben. A képzés döntő többsége az iparbiztonsági szakmai igényekhez igazodó gyakorlati felkészítés.

A képzés főként igazgatási jellegű, azonban a szakterületi feladatok ellátásához szükséges természettudományi alapozó és műszaki ismereteket is megszerzik a hallgatók.[4]

Védelmi igazgatási mesterképzési szak

A képzés célja olyan védelmi igazgatási szakemberek képzése, akik korszerű általános és szakmai ismereteik, valamint katonai, rendvédelmi, katasztrófavédelmi, igazgatási és gazdasági felkészültségük alapján képesek a Magyar Honvédség, rendvédelmi és katasztrófavédelmi szervezetek állományában illetve az önkormányzatok szervezeteiben védelmi szakfeladatok tervezésére és irányítására. A mesterképzés során a hallgató szerezzék meg azokat az ismereteket és készségeket, amelyek alkalmassá teszik tanulmányainak a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori iskoláján, illetve Katonai Műszaki Doktori Iskoláján történő folytatására és PhD cím megszerzésére. A differenciált szakmai tananyag katasztrófavédelmi, önkormányzati védelmi igazgatási és védelmi humán erőforrás szervező szakirányokon készíti fel a hallgatókat szakmai feladat vezetői szinten történő szervezésére és irányítására.

Katasztrófavédelmi szakirány képzési követelményei a következők:

- a mesterszakon végzett hallgatók rendelkezzenek magas szintű ismertekkel a katasztrófavédelem jogi szabályozása, a katasztrófavédelem szervezeteinek felépítése és képességei, azok alkalmazásának módszerei terén;
- ismerjék a földrajzi térségek és gazdasági szervezetek, üzemek, erőművek katasztrófavédelmének megtervezését, megszervezését;
- legyenek képesek a katasztrófavédelmi feladatrendszerek megtervezésére, megszervezésére és irányítására.[2]

4. Iparbiztonsági képzés a Nemzeti Közsolgálati Egyetemen

Az iparbiztonsági jogi szabályozás alkalmazási gyakorlata megmutatta, hogy jelentős számban szükséges speciális felkészültséggel rendelkező szakértők képzése, amelyet a hatósági feladat- és hatáskörökkel rendelkező hivatásos katasztrófavédelmi szervezet iparbiztonsági szakterületének bevonásával és egyetértésével szükséges megalapozni és azt az oktatásban alkalmazni.

Az új szabályozás alkalmazása nemcsak a katasztrófavédelem, a közreműködő rendvédelmi szervek és az együttműködő társhatóságnak ad feladatokat, hanem a felügyelt veszélyes anyaggal foglalkozó vagy kritikus infrastruktúraként azonosított gazdálkodó szervezeteknek is.

A képzés kialakításának célja tehát kettős volt, mind az államigazgatás, mind pedig a civil szektor részére képezni széleskörű elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkező szakembereket.

Iparbiztonsági szakirányon tanulmányokat folytatók nappali és levelező tagozaton tervezetten elsajátítják a veszélyes üzemek létesítésére, működésére vonatkozó jogszabályokban és hatósági előírásokban foglaltakat, azok gyakorlati alkalmazásának rendszerét; a veszélyes anyagok különféle szállítási módozataival kapcsolatos jogszabályi és hatósági előírásokat, az ezekre vonatkozó hatósági eljárás rendjét; a kritikus infrastruktúrákkal összefüggő hazai és nemzetközi szabályozásokat, azok működési rendjét meghatározó biztonsági követelményrendszereket. [5.6,7]

A szakirányon tanuló hallgatók hasonlóan a másik két szakirányhoz alapozó és szakmai alapozó ismereteken túl a szakirány jellegzetességeinek megfelelően differenciált szakmai ismereteket is kapnak összesen 765 óra terjedelemben. A képzés döntő többsége az iparbiztonsági szakmai igényekhez igazodó gyakorlati felkészítés. A képzés főként igazgatási jellegű, azonban a szakterületi feladatok ellátásához szükséges természettudományi alapozó és műszaki ismereteket is megszerzik a hallgatók.

A hallgatók a következő iparbiztonsági szaktantárgyakat [8] hallgatják:

Az iparbiztonságtan 1-3. tantárgyak (150 tanóra) keretében a hallgatók

- megismerik a civilizációs katasztrófák megelőzésnek alapvetéseit, a nemzetközi és hazai kémiai biztonsági szabályozást, valamint az üzemi vállalati irányítási rendszerek iparbiztonsági ismereteit;
- elsajátítják a veszélyes anyagok és üzemek azonosítási módszereinek és eljárásainak alkalmazási lehetőségeit;
- megismerik továbbá a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló nemzetközi és hazai iparbiztonsági szabályozást, az üzemeltetői és hatósági iparbiztonsági és katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásának rendjét, valamint az azt megalapozó veszélyeztetettség elemzési eljárásokat és módszereket;

- elsajátítják a veszélyes üzemek biztonsági dokumentációinak és különös tekintettel a veszélyeztetettség elemzéseinek hatósági ellenőrzésével kapcsolatos módszertani és eljárási ismeretek, illetve a külső védelmi tervezési és lakossági tájékoztatási szakfeladatok végrehajtását;
- megismerik a veszélyes tevékenységekkel kapcsolatos biztonsági szakterületek szabályozását, valamint az üzemeltetői feladatokat, hatósági szervezet és feladatrendszer, hatáskörök- és feladatok végrehajtását;
- elsajátítják továbbá a katasztrófavédelem nukleáris baleset-elhárítás területén végzett jogalkalmazási és a vonatkozó katasztrófavédelmi feladatok teljesítését.

Kritikus infrastruktúra védelem 1-3. tantárgyak (120 tanóra) oktatása során a hallgatók:

- megismerik a létfontosságú rendszerek és létesítmények védelmével (kritikus infrastruktúra védelmével) kapcsolatos nemzetközi és hazai szabályozást, az ágazati és katasztrófavédelmi feladatokat és hatásköröket, KIV üzemeltetői feladatokat és azok végrehajtását;
- elsajátítják az ipari és energetikai KIV elemekkel kapcsolatos tervezési, dokumentáció készítési, hatósági engedélyezési és ellenőrzési szektor-specifikus feladatellátást;
- átfogó elméleti és gyakorlati ismereteket szereznek az ágazati kritikus infrastruktúra nemzetközi és hazai szabályozásáról;
- pontos fogalmakat alkotnak a nemzeti, a védelmi infrastruktúráról és jellemző létesítménycsoportjairól.
- részletes gyakorlati ismereteket szereznek az ágazati infrastruktúra veszélyeztettségéről, kiemelten a terror-veszélyeztettség lehetőségeiről;
- képesek lesznek az ágazati kritikus infrastruktúra elemek azonosítására, a biztonsági dokumentáció értékelésére, a KIV elemek veszélyeztettségének megállapítására;
- átfogó ismereteket szereznek az infokommunikációs infrastruktúra rendszerekről;
- pontos fogalmakat alkotnak a pénzügyi rendszerek védelméről és jellemző hálózatbiztonságról;
- átfogó ismeretekkel rendelkeznek a kiberbűnözés elemeiről;
- megismerik a kibervédelem, terrorizmus elleni védelem lehetőségeit.

Veszélyes anyagokkal kapcsolatos tevékenységek 1-2. tantárgyak (60 tanóra) oktatása során a hallgatók:

- az eddig megszerzett kémiai ismeretekre alapozva a hallgatók megismerik a veszélyes áru logisztika alapelemeit, szállításra vonatkozó nemzetközi szabályokat, ezen belül részletesen ismertetésre kerülnek az európai szárazföldi szabályozások;
- a veszélyes áru szállítás európai szabályozásának ismeretanyagára alapozva a hallgatók megismerkednek annak hatósági ellenőrzésének személyi, tárgyi feltételeivel végrehajtásának módszerével;
- oktatásra kerülnek a veszélyes áru logisztikai raktárak biztonságos működtetési feltételei. Gyakorlat során betekintést nyernek a hatósági ellenőrzések részleteibe.

Ipari és közlekedési veszélyhelyzetek felszámolása 1-2. tantárgyak (75 tanóra) keretében a hallgatók

- elméleti és gyakorlati foglalkozás keretében megismerik a települési veszély-elhárítási tervezés jogi környezetét, mint a veszélyhelyzeti tervezés kiindulási elemét;
- részletes gyakorlati ismereteket szereznek a veszélyhelyzeti tervek funkcionális részterveiről;
- képesek lesznek önállóan és team munkában funkcionális tervek kidolgozására, ellenőrzésére;
- elméleti és gyakorlati alapokat szereznek a veszélyes anyag baleset elhárítás általános stratégiai és taktikai elveiről;
- megismerik a veszélyes anyagok azonosításának egyszerűbb lehetőségeit, a felhasználható hazai és nemzetközi veszélyes anyag bázisokat, valamint a döntéstámogató segédletek kezelését, használatát;
- gyakorlat keretében jártassági szinten elsajátítják a személyi védőfelszerelések és egyszerűbb szakfelszerelések használatát;
- részletes elméleti és gyakorlati ismereteket szereznek a veszélyes anyagokkal kapcsolatos típusbalesetek jellemzőiről és elhárításuk taktikájáról.

Iparbiztonság gazdasági alapjai nevű tantárgy (60 tanóra) oktatása során a hallgatók

- megismerik a központi költségvetés és az önkormányzatok katasztrófavédelemmel kapcsolatos tervezési és elosztási rendszerét, valamint az állampolgárok anyagi kötelezettségeit;
- átfogó ismereteket kapnak a nemzetközi katasztrófavédelmi együttműködés anyagi vonzatairól.
- megismerik a katasztrófavédelemben résztvevő szervek logisztikai rendszerét a megelőzés, a védekezés, és a helyreállítási időszakban.
- gyakorlati ismereteket a veszélyes tevékenységek kockázatkezelő tevékenységét érintő kockázatcsökkentő intézkedések alkalmazásáról, a költség-haszon elemzésről, üzletmenet-folytonossági és a veszteség megelőzési tervezésről.

A szabadon választható tárgyak közül az ipari kémia alapjai (30 tanóra) tantárgy oktatása során a hallgatók

- átfogó elméleti és gyakorlati foglalkozás keretében ismereteket kapnak Magyarországon és külföldön előállított vegyszerekről, azok tulajdonságairól, a technológiai alapfogalmakról, értelmezésükről.
- gyakorlati foglalkozás keretében megismerik az elmúlt évek jelentősebb vegyi és veszélyes áru baleseteinek lefolyását, következményeit és hatásait.
- képesek lesznek a jellemző baleseti eseménysorok következményeinek és az elhárítási tapasztalatainak értékelésére szolgáló eljárások és módszerek gyakorlati alkalmazására.

Ipari szennyezés megelőzés tantárgy (30 tanóra) keretében a hallgatók:

- általános elméleti és gyakorlati ismereteket szereznek az ipari létesítmények szennyezőanyag kibocsátásának megelőzését, illetőleg a veszélyes hulladékok kezelését szolgáló nemzetközi és hazai szabályozásából, annak jogintézményeiről és a hatósági eljárások rendjéről;
- elméleti és gyakorlati foglalkozás keretében betekintést nyernek a környezeti elemek szennyezésének mértékét meghatározó kibocsátási és terjedési módszerek és eljárások alkalmazására;
- képessé válnak a gyakorlatban megítélni a környezeti hatásvizsgálati dokumentáció formai és tartalmi megfelelőségét.

Veszélyes áru szállítás kockázatelemzésének alapjai tantárgy (45 tanóra) oktatása során a hallgatók

- képessé válnak a kockázat elemzési definíciókat a veszélyes áru szállítás vonatkozásában értelmezni;
- gyakorlati foglalkozás keretében megismerkednek a szállítás specifikus mennyiségi kockázatelemzés adatigényével, lehetséges forrásaival, valamint a gyakoriság és következmény-elemzés metodikai alapjaival;
- szakmai gyakorlat keretében baleseti típus eseménysorok kerülnek kidolgozásra, amelyek a szállítás tényleges szakaszában történtek.

Az iparbiztonsági szakirányon tanuló hallgatók a fenti szaktantárgyakon túl a „Katasztrófavédelmi, és polgári védelmi ismeretek 1-2.” (60 tanóra), a „Tűzvédelmi szakismeretek 1-2” (60 tanóra), illetve a „Tűzoltási és katasztrófa-elhárítási technikai ismeretek 1-2.” (60 tanóra) tantárgyak ismereteinek elsajátítása útján részletes ismereteket szereznek a szak másik két szakirányának ismereteiből.

A levelező tagozaton a képzési órák száma a nappaliénak 1/3-a.

A szakirányon végzettek főként a hivatásos katasztrófavédelem iparbiztonsági szakterületén, a társhatóságok iparbiztonsággal foglalkozó szervezeteinél, a gazdálkodó szervezetek ipari kockázatkezelésben érintett védelmi ipari ügyintézői beosztásaiban tudnak elhelyezkedni.

ÖSSZEFOGLALÁS

A katasztrófavédelmi szakfeladatok teljesítésének minősége véleményem szerint legfőképpen a személyi állomány képzettségi és felkészültségi szintjétől, továbbá az eljárási és módszertani eszközök biztosításától függ.

A 2012-évben megalakult Katasztrófavédelmi Intézet az alap-, mester és doktori képzési szinteken készíti fel a katasztrófavédelmi műveleti, a tűzvédelmi és az iparbiztonsági szakterületek működtetéséhez szükséges személyi állományt.

A magas szintű képzés biztosításához szükséges személyi- és tárgyi feltételek biztosításában a BM OKF nyújt segítséget.

Megállapítható, hogy az egységes katasztrófavédelmi rendszer feladatellátásához szükséges iparbiztonsági felsőoktatási képzési és kutatási tevékenység megfelelő szinten folyik a Katasztrófavédelmi Intézet szervezésében.

HIVATKOZÁSOK

[1] Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Az intézet célja. URL.:<http://kvi.uni-nke.hu/> (letöltés: 2015. 04. 10.)

[2] Jelentés az NKE Katasztrófavédelmi Intézetének 2014. évben végzett tevékenységéről. Budapest, NKE KVI 2015.

[3] Janos Bleszity; Lajos Katai-Urbán; Zoltan Grosz: Disaster Management in Higher Education in Hungary ADMINISTRATIVA UN KRIMINALA JUSTICIJA - LATVIJAS POLICIJAS AKADEMIJAS TEORETISKI PRAKTISKS ZURNALS (ISSN: 1407-2971) 67: (2) pp. 66-70. (2014)

[4] Bleszity János, Kátai-Urbán Lajos: Подготовка специалистов в области промышленной безопасности в Венгрии: Training of Specialists in the Field of Industrial Safety in Hungary POZHARY I CHREZVYCHAJNYE SITUACII: PREDOTVRASHENIE LIKVIDACIA 11:(2) pp. 53-58. (2014)

[5] Kátai-Urbán Lajos: Iparbiztonsági képzés és továbbképzés kialakulása és fejlesztése I. rész: Iparbiztonsági képzési körkép külföldön és Magyarországon. HADTUDOMÁNY: A MAGYAR HADTUDOMÁNYI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA 24:(3-4) pp. 116-123. (2014) URL.: http://mhtt.eu/hadtudomany/2014/3_4/index.html

[6] Kátai-Urbán Lajos: Iparbiztonsági képzés és továbbképzés kialakulása és fejlesztés: 2. rész: Az iparbiztonsági képzési igények és követelmények értékelése. HADTUDOMÁNY: A MAGYAR HADTUDOMÁNYI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA 25:(1-2) pp. 57-68. (2015) URL.: <http://mhtt.eu/hadtudomany/index.html>

[7] Kátai-Urbán Lajos: Veszélyes üzemekkel kapcsolatos iparbiztonsági jog-, intézmény és eszközrendszer fejlesztése Magyarországon. Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2015. 89 p.(ISBN:978-615-5057-52-6)

<https://ludita.uni-nke.hu/repozitorium/handle/11410/9938>

[8] Kátai-Urbán Lajos: Iparbiztonsági felkészítés az európai és magyar katasztrófavédelmi felsőfokú képzés rendszerében. In: Dobor József (szerk.) Előadásgyűjtemény: "Veszélyes üzemek biztonsága" Nemzetközi Iparbiztonsági Tudományos Konferencia : Budapest, 2013. április 10 .. 175 p. Konferencia helye, ideje: Budapest, Magyarország, 2013.04.10 Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2013. pp. 91-100.(ISBN:978-615-5305-08-5) URL.: http://kvi.uni-nke.hu/uploads/media_items/veszelyes-uzemek-biztonsaga-2013_-_eloadasgyujtemeny.original.pdf